

Elżbieta Kowalczyk, Marcin Heyman

Zimna Woda, gm. Nidzica, woj. olsztyńskie, St. 1A i 1B, AZP: 31-62/1 i 2

Informator Archeologiczny : badania 23, 79-80

1989

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

materiał zabytkowy, w którego wchodziły w dużej ilości kufle tzw. „śląskie”, rury ceramiczne, dachówki i naczynia gliniane. Na podstawie ruchomego materiału zabytkowego obiekt ten można datować na 2 poł. XIII w. Sama piwniczka wzniesiona została w konstrukcji słupowej ze ścianami wykonanymi z dranic ustawionych na sztorc. Należy przypuszczać, że pierwotnie obiekt ten pełnił funkcję magazynu w kramie kupieckim bądź w warsztacie garncarskim.

Wspomniane studnie czerpalne — podobnie jak wcześniej odkryte na tym terenie — wzniesione zostały w konstrukcji ramowo-słupowej o cembrowinie wykonanej z dranic ustawionych pionowo.

W zależności od uzyskania środków finansowych planuje się kontynuowanie badań.

Wrześnica, gm. Sławno,
woj. śląskie,
St. 7, AZP: 10-26/2

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
Instytut Prahistorii w Poznaniu

Badania prowadzili mgr mgr Sławomir Bakiera i Włodzimierz Rączkowski (autor sprawozdania). Finansował WKZ w Słupsku. Drugi sezon badań. Grodzisko wczesnośredniowieczne (VII/VIII — IX w.).

Badaniami objęto obszar 112,5 m². Wykopy założono na wale, majdanie oraz w rejonie domniemanej fosy. W żadnym z wykopów nie zakończono badań. Ogółem zarejestrowano 23 obiekty o różnych funkcjach.

Wał — rozpoczęte badania nie pozwalają na szczegółowy opis konstrukcji. Zarejestrowane bezpośrednio pod humusem spalone rozrzucone drewniane belki pozwalają sugerować, że jest to pozostałość zniszczonej korony wału.

Majdan — zarejestrowano m. in. fragment lekko zagłębionego w całec (najstarsza faza osadnicza — por. badania 1988) obiektu wyłożonego na dnie drewnem (półziemianka?).

Fosa (?) — w rejonie domniemanej fosy założono wykop sondażowy. Zarejestrowano w nim m. in. układającą się równoległe do wału konstrukcję złożoną z kołków przepłatanych łożną (faszyna?). Być może jest to element wzmacniający brzeg fosy.

Zarejestrowany materiał ceramiczny nie pozwala obecnie na dokładniejsze określenie chronologii niż na VII/VIII — IX w.

Materiały czasowo znajdują się w IP UAM.

Badania będą kontynuowane.

|| Wrześnica, gm. Sławno woj. śląskie St. 16 patrz neolit

Zgłowiączka, gm. Lubraniec,
woj. wrocławskie,
St. 2, AZP: 50-45/104

Uniwersytet Łódzki Katedra Archeologii

Badania prowadziła mgr Aldona Andrzejewska. Finansował WKZ we Wrocławku. Trzeci sezon badań. Gród i osada — schyłek XI-XVI w.

Celem badań było uchwycenie pełnego przekroju obiektu na osi E-W i rozpoznanie stratygrafii i chronologii.

Wyeksplorowano 4 wykopy o łącznej długości 20 m i szerokości 2,5 m, którymi objęto partię od środka majdanu po skłon nasypu wału. Uzyskany w trakcie badań bogaty zestaw zabytków ruchomych składa się z narzędzi żelaznych i kościanych, bardzo licznych ułamków naczyń glinianych i kości zwierzęcych. Spośród znalezisk na uwagę zasługuje srebrny skarb zawierający 93 denary saksońskie tzw. krzyżówki, 3 denary Władysława Hermana, 28 kablączków skroniowych, obrączkę srebrną i paciorek szklany. Skarb odkryto w warstwie związanej z osadą otwartą.

W trakcie eksploracji stwierdzono, że badany obiekt był zasiedlony w 3 fazach. Najstarsza, pierwsza faza szczególnie wyraźnie czytelna pod nasypem wału, związana jest z warstwą użytkową osady otwartej datowanej na schyłek XI i I poł. XII w. Na osadzie posadowiony został gród pierścieniowaty o średnicy wewnętrznej (mierzonej od linii wewnętrznej podstawy wału) 38 m i średnicy zewnętrznej (mierzonej od linii zewnętrznej podstawy wału) 50 m. Wał usypany z gliny i piasku umocniony został rusztowo ułożonymi belkami. Nie odkryto śladów jego zwieńczenia. Stratygrafia nawarstwień kulturowych grodu umożliwiła wyodrębnienie kolejnych 2 faz użytkowania obiektu. Faza 2 datowana na II poł. XII w. i I poł. XIII w. związana jest z dwoma etapami osadnictwa wyodrębnionego w postaci dwóch warstw kulturowych. W najstarszej z nich, warstwie pożarowej odkryto spalony budynek drewniany o nieustalonej konstrukcji, w którego zgłiszczach znaleziono fragmenty narzędzi drewnianych, fragment naczynia drewnianego, sieci i ziarna zbóż. Faza 3 datowana została na XIV — XVI w.

Zabytki i dokumentacja do chwili opracowania będą przechowywane w Katedrze Archeologii U.Ł.

Przewiduje się kontynuowanie badań.

Zimna Woda, gm. Nidzica,
woj. olsztyńskie,
St. 1A i 1B, AZP: 31-62/1 i 2

Uniwersytet Warszawski
Instytut Archeologii

Badania prowadziła dr Elżbieta Kowalczyk ze studentami IA UW przy współudziale

mgr. inż. Marcina Heymana. Finansował IHKM PAN i IA UW. Trzeci sezon badań. Wał podłużny, wczesnośredniowieczny.

Badaniom poddano oba pasma wału podłużnego w miejscu ich największego zbliżenia, rozczłonkowania i zmiany kierunku biegu. Złożono wykop 23 m x 3 m. W obrębie wału B stwierdzono istnienie pod nasypem rowu o szerokości 0,7 m i głębokości 1,1 m, w którym osadzono palisadę. Odsłonięto ślady 6 pali, w tym jedna spalona, zaostroszona, zachował się do wysokości 0,4 m. Nasyp tego wału przetrwał w formie szczątkowej do wysokości 0,3 m, przy szerokości 3 m (wszystkie pomiary na poziomie humusu pierwotnego). Po obu stronach nasypu idą rowy o szerokości 1,2 m i głębokości 0,5 m.

W wale A, którego ze względów organizacyjnych nie zdołano przekopać w całości (pozostała do zbadania południowa część nasypu i rów południowy), stwierdzono czysto ziemny nasyp o wysokości 0,5 m i rów północny o szerokości 2,0 m i głębokości 0,6 m. Jednocześnie potwierdziła się teza, iż wał A składa się co najmniej z dwóch odcinków usypanych w pewnym odstępie czasu. Część północna wału idąca od Zimnej Wody dochodziła pierwotnie tylko do tego miejsca, po czym dostawiono do niej pod kątem 45 drugą część wału. Nasyp części drugiej wzniesiono na wschodnim rowie części pierwszej. Oprócz rowu wschodniego wykop objął samo zakończenie pierwszej części wału A. W jego obrębie odsłonięto (częściowo) spaloną belkę ułożoną poziomo wzdłuż wschodniego stoku nasypu oraz 3 fragmenty ceramiki wczesnośredniowiecznej na poziomie humusu pierwotnego, u podstawy nasypu. Jednocześnie około 200 m na północ od wykopu, na międzywału znaleziono i fragment ceramiki wczesnośredniowiecznej, w miejscu, gdzie zdaniem robotników leśnych, kilka lat temu, w czasie wyrębu, odsłonięto ślady ognisk i kilka dużych fragmentów naczyń. Interpretację tego faktu należy zostawić otwartą z braku badań wykopaliskowych.

W trakcie badań wykorzystano możliwość penetracji terenowej w pobliżu nieistniejącej wsi Pęczki, gm. Janowo, woj. olsztyńskie, gdzie, wedle starszej literatury przedmiotu, miał się znajdować inny wał podłużny o nazwie Stary Wał. Po południowo-wschodniej stronie leśnej drogi idącej łukiem od drogi Janowo — Muszaki do bagna położonego na północny wschód odbytej wsi, na wschód od jez. Zawadzkiego, odnaleziono prawie całkowicie zniwelowany wał podłużny na odcinku około 600 m. Ma on nasyp o szerokości około 3 m i wysokości dochodzącej do 0,4 m oraz rów po stronie południowo-wschodniej o szerokości około 2 m i nieznacznej głębokości. Przeciwny rów został zniwelowany przez drogę, odwzorowującą naszym zdaniem pierwotny bieg umocnienia. W dwóch naprędcze wykonanych szurfach stwierdzono występowanie zwęglonej konstrukcji zrębowej (skrzynie?) zachowanej do poziomu 2 i 3 belek.

Zarówno badania w Zimnej Wodzie, jak i w Pęczkach powinny być kontynuowane.

Pęczki (nieistniejące), gm. Janowo woj. olsztyńskie patrz wczesne średniowiecze Zimna Woda, gm. Nidzica woj. olsztyńskie

Zurawniki, woj. tarnobrzeskie,
St. 13, AZP: 88-71/179

Biuro Badań i Dokumentacji Zabytków
w Tarnobrzegu Uniwersytet Marii Curie-
Skłodowskiej katedra Archeologii
w Lublinie

Badania ratownicze prowadzili mgr mgr Marek Florek i Anna Zakościelna. Finansował WKZ w Tarnobrzegu. Pierwszy sezon badań. Osada wczesnośredniowieczna.

W czasie badań AZP nad środkową Opatówką natrafiono w południowej części wsi Zurawniki, w profilu głębokości biegnącej stromym stokiem małej doliny na zarysy dwóch obiektów archeologicznych: pozostałości jamy gospodarczej i prostokątnej — prawdopodobnie — chaty o długości ca 4,5 — 5 m, której wypełnisko, zwłaszcza w partii spagowej, tworzyły duże bryły polepy i przepalone szczapy drewniane.

Stanowisko jest poważnie niszczone, 4-metrowa skarpa w każdej chwili grozi dalszymi obrywami, zdecydowano więc podjąć badania ratownicze. Możliwości ekspedycji sprawiły, że wyeksplorowano jedynie jamę nr 1. Zachowana część obiektu miała ca 1,4 m miąższości i ca 1,3 m średnicy w partii stropowej, profil jajowaty, łagodnie zaokrąglone dno. Wypełnisko tworzył układ czterech nawarstwień, z których trzy związane były zapewne z użytkowaniem obiektu, czwarte pochodziło z destrukcji ścian. W wypełnisku natrafiono na kości młodej świni i jedynie trzy fragmenty ceramiki. Dwa z nich pochodzą z wylewowych partii naczyń górą obtaczanych, zdobionych ornamentem żłobkowym, które datować można na X w. W czasie czyszczenia profilu obiektu nr 2 natrafiono na nożyk żelazny.

Stanowisko wymaga dalszych badań ratowniczych.